

утвердження художньої і суспільної правди. Письменники намагалися синтезувати літературний досвід своїх попередників, перекликаючись і полемізуючи із драматургами-сучасниками. П'єси цих авторів не лише становлять історико-літературний факт доби, а й мають позачасову пізнавальну та естетичну цінність

Список використаних джерел:

1. Грінченко Б. Твори: У 2-х т. К. : Наукова думка, 1991. Т. 2. 648 с.
2. Кузякина Н. Украинская драматургия начала XX века. Л. : Искусство, 1979. 349 с.
3. Мороз З. На позиціях народності. К. : Дніпро, 1979. 432 с.
4. Погрібний А. Літературні явища і з'яви (Статті. Портрети. Силуети. Наближення). К. : В-цтво «Аспект-Поліграф», 2007. 628 с.
5. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. 392 с.
6. Старицька-Черняхівська Л. М. Драматичні твори. Проза. Поезія. Мемуари. К. : Наукова думка, 2000. 848 с.
7. Хализев В. Теория литературы. М. : Высшая школа, 2004.- 405 с.

Ципердюк О. Д.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

СТИЛЬОВІ ДОМІНАНТИ ПРОПОВІДЕЙ ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА

Єпископ Української греко-католицької церкви (УГКЦ) Хомишин Григорій Лукич (1867–1945) – видатний церковний діяч та український патріот, який від 1904 р. упродовж сорока років очолював Станиславівську єпархію. 1945 р. унаслідок більшовицьких репресій загинув у київській в'язниці КДБ, ставши

новомучеником УГКЦ. 2001 р. Папа Римський Іван-Павло II проголосив Г. Хомишина блаженним.

Мета дослідження – визначити стильові доміанти проповідницьких текстів Г. Хомишина, опублікованих у вигляді праці «Парафіяльна місія» [1].

Теологічно-пасторальна праця «Парафіяльна місія», уперше надрукована 1934 р., належить до фундаментальних у богословському доробку владики, який залишив після себе також книгу «Про Найсвятішу Євхаристію» (1912), підручник для священників «Набоженство до Найсвятішого Серця Господа нашого Ісуса Христа» (1920), численні статті, пастирські послання та ін.

Вивчення проповідей Г. Хомишина вилилося в низку наших статей [2–6], де ми аналізуємо ті чи ті лінгвістичні аспекти його мовостилю, і на цьому етапі дає нам можливість для узагальнення та окреслення стильових доміант, що визначають проповідницьку манеру єпископа на різних мовних рівнях.

Щодо доміантних лексичних мовних засобів, то насамперед проповідник використовує синоніми й антоніми (у тому числі й контекстуальні), як-от у наведеному далі фрагменті, де їх ужито разом: *Дехто скаже: «Св. Петро **помер**, а також інші Апостоли **повмирали**, учні й перші християни **минулися**, отже Церква **минулася**, а вона має **існувати по всі віки**»* [1, с. 267]. Пор. також синонімний ряд на позначення папи (*Папа Римський, Найвищий Пастир, Голова Церкви, Намісник Христа, Вселенський Учитель* [1, с. 269]) та контекстуальні синоніми-дескрипції (*І прийде час **страшного суду**, прийде день **гніву Божого**, день **повної справедливості*** [1, с. 124]; *Так само **грішить проти надії той, хто після вчинення гріхів потрапляє у розпач і думає, що для нього немає вже **прощення гріхів**, що для нього вже **замкнуте Божє милосердя***** [1, с. 136]). Релігійне мовлення єпископа зчаста увиразнює розмовна, застаріла та діалектна лексика (*Хто з вас **слабовитий** і може зімліти з причини спеки і тісноти, хай стане ближче до дверей* [1, с. 391]; *Вінчання **терням Ісуса Христа** відбулося на **вартівні** чи радше у **жовнірській** казармі, а виконали це вінчання також **жовніри*** [1, с. 390]), емоційно забарвлені слова та оказіоналізми (*Ось, **старенький** тазда, коли потрапить на весілля, як музика заграє, то його така охота бере, що аж пускається в танець, і як тупне ногою, то ах земля дуднить, а як*

вівкне, то аж у вухах ляцить! [1, с. 108–109]; *Ми віруємо у Твоє Провидіння, у те, <...> що Ти пам'ятаєш про найменше створіння, про найменшу мушку чи хробачка, що Ти пам'ятаєш і про нас, негідних* [1, с. 394]; *Ми не здатні зрозуміти і гідно оцінити тих дарів і ласк твоєї добротливості* [1, с. 393]), роблячи його експресивнішим, більш емоційним. Ми проаналізували стильові доміанти проповідницьких текстів Г. Хомишина на лексичному рівні загалом [4], але кожна з них, на наш погляд, цілком може стати об'єктом окремої наукової статті.

Скрупульозний розгляд фразеології в аналізованих проповідях [6] виявив, що вона теж становить одну з доміант ідіостилію владики та бере на себе важливе функційно-стилістичне навантаження. Окрім крилатих висловів біблійного походження (*Шукаємо нашого щастя у земних добрах, але їх, звичайно, не можемо досягнути, а коли б ми навіть їх досягнули, то вони нас не наситять, бо вони самі в собі є суєтою суєт, бо вони марні й швидко минають* [1, с. 50]), закономірно наявних у релігійних текстах різних жанрів, Г. Хомишин вдало вживає різноманітну народну фразеологію («*Добрі діти, – як каже приказка, – для родичів – вінець, а злі й виродні діти для родичів – кінець*» [1, с. 143]; *Краса лиця скоро мине, любов утече комином, а потім живуть між собою, як пес із котом* [1, с. 147]), що в комплексі з іншими розмовними лексичними засобами (просторіччям, діалектизмами, емоційно забарвленими словами) «скорочує дистанцію у спілкуванні священика з мирянами під час проповіді», «посилає довіру до особи та слів проповідника» [6, с. 75]. Багато стійких сполук в аналізованих текстах зазнають авторської трансформації, напр.: *І що pomoже, хто би навіть осягнув усі добра земні, а душу занастив?* [1, с. 50]; *І тоді виявиться, що не в одного добрі вчинки і чесноти щезнуть, а натомість з'явиться полова замість зерна, бо вони виконували їх не з віри й любові Божої* [1, с. 49].

До стильових ознак проповідницької манери Г. Хомишина належить епітет. Оскільки владика дуже часто послуговується цим художнім засобом, ми не змогли в одній статті [3] дослідити всю різноманітність означень, а зосередилися лише на епітетах-прикметниках, простеживши їхнє лексичне наповнення та функційно-стилістичні риси. Тому окремого дослідження на

матеріалі аналізованих проповідей потребують ще іменникові та прислівникові епітети, напр.: *Тоді Ісус відповів: «І цей є сином Авраама»* [1, с. 48]; *Ми повинні, отже, любити таке добро, яке може **цілком** наповнити нашу душу та її ошчасливити, таке добро, яке триває **вічно** і якого ніколи не втратимо* [1, с. 239].

На синтаксичному рівні привертають увагу в текстах аналізованих проповідей звертання, які ми розглянули з комунікативного, лексико-граматичного, лексико-семантичного, семантико-синтаксичного та функційно-стилістичного боку [5]. Напр.: *О, будь прославлений, **найлюбіший** Ісусе!* [1, с. 218]; *О, **нещасний ти грішнику**, коли все це не зворушує твого серця!* [1, с. 182]. Більш ґрунтовних студій вимагають також інші мовні засоби синтаксичної організації проповідницьких текстів, які, на наш погляд, так само належать до стильових ознак ідіостилю Г. Хомишина: питальні, окличні та спонукальні, неповні та називні речення, інверсія, слова-речення, синтаксичні конструкції з прямою мовою. Напр.: *Чи це є пекло? Ні! Це лише – тінь! Бо в пеклі – розрив із Богом, якого не може замінити рідня* [1, с. 91]; *Не вліво, не вліво, а вправо йдім, щоб ми стали не по лівій, а по правій руці **найлюбішого** Христа Спасителя, щоб ми почули ті слова радості і хвали: **прийдіть, благословенні, до мене, і посядьте царство, вам приготовлене від створення світу*** [1, с. 127]; *Отже, Бог є самою правдою і справедливістю, є нагородою за чесноти у небі, є карою за гріхи у пеклі!* [1, с. 90]; *В Оливнім Городі на одне Його слово: «Я є», жовніри попадали безсильні на землю* [1, с. 225]. Зчаста різні синтаксичні структури нанизано в одному фрагменті для емоційного підсилення: *Господи! Хто переможе? Чи наше зухвальство і брутальна невдячність, чи Твоя Любов? Ні! Твоя Любов, бо Ти нас, Ісусе Христе, полюбив любов'ю **найчистішою, найсвятішою, любов'ю Богочоловічою*** [1, с. 245].

«Прикметною ознакою мовостилю єпископа, – як ми вже зауважували у своїх публікаціях і як демонструють наведені в цьому дослідженні приклади, – є використання в одному фрагменті тексту кількох мовностилістичних виражальних засобів» [4, с. 111], їхня велика концентрація, що чинить потужний вплив на розум та емоції реципієнтів. Проповідницька майстерність єпископа Г. Хомишина може слугувати зразком для сучасних проповідників, які зазвичай не послуговуються всім

наявним мовним потенціалом, щоби зробити свої проповіді, з одного боку, більш емоційними та експресивними, а з іншого – доступними й зрозумілими, але водночас змістовними.

Перспективним вважаємо дослідження на матеріалі проповідницьких текстів владики Григорія Хомишина такого тропу, як метафора (*Ось – кара за **гріх**, який **залив** цю землю, наче повінь, людськими слізьми і людською кров'ю* [1, с. 81]; *Люди читають, не розбирають, що до чого, і так **п'ють** цю **духовну отруту**, як воду* [1, с. 105]), і стилістичних фігур, зокрема порівнянь (*Наш язик, як те жорно в млині, що не чує ніколи втоми* [1, с. 158]; *Наше життя – це верстат, на якому ми повинні обробляти брилу нашого мармуру, а при цьому верстаті і в цій праці треба конче терпеливості* [1, с. 449]) і повторів (*Вони терпіли заради Ісуса приниження і переслідування і тепер прославлені з Ісусом, бо **яснітимуть ясністю сонця*** [1, с. 126]; *І про це **Серце** говорить нам **хрест**, бо на **хресті** це **Серце** було прошите, і про це **Серце** далі має до нас промовляти цей місійний **хрест**, який є знаком **хреста** на Голготі* [1, с. 461]), а також більш детальне вивчення функційно-стилістичного навантаження синонімів, антонімів, алюзій і цитат, засобів творення гумористичної тональності мовлення.

Список використаних джерел:

1. Хомишин Г. Парафіяльна місія. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1999. 472 с.
2. Ципердюк О. Д. Взаємодія релігійного та розмовного стилів у християнській проповіді. *Південний архів (філологічні науки)*. 2018. № 76. С. 27–32.
3. Ципердюк О. Д. Епітет як стильова домінанта проповідей єпископа Григорія Хомишина. *Науковий вісник Чернівецького університету*: збірник наукових праць. Вип. 22(821): Романо-слов'янський дискурс. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. С. 25–31.
4. Ципердюк О. Д. Мовостиль єпископа Григорія Хомишина: лексико-семантичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. № 32. Том 1. С. 108–112.
5. Ципердюк О. Д. Особливості функціонування кличного відмінка в проповідях Григорія Хомишина. *Вчені записки*

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том. 31 (70). № 4. 2020.
Частина 1. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 136–141.*

6. Ципердюк О. Д. Семантико-стилістичні особливості фразеологізмів у проповідях єпископа Григорія Хомишина. *Українознавчі студії*. 2018. № 19. С. 70–81.

Чорний І. В.,

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри українознавства*

Харківського національного університету внутрішніх справ

ІДЕОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ДИТЯЧИХ ДЕТЕКТИВІВ А. КОКОТЮХИ

Сучасний український письменник, сценарист, критик і журналіст Андрій Кокотюха вже давно і послідовно обстоює такі погляди на красне письменство, згідно з якими видавці повинні у своїй діяльності надавати пріоритет насамперед «жанровій» літературі, що зараз має найвищий попит читацької аудиторії. Книги відверто нудні, нецікаві (за суб'єктивною думкою письменника) треба або взагалі не видавати, або випускати невеликими тиражами для аматорів. Сам Кокотюха плідно працює в царині розважальної літератури, освоюючи такі жанри, як фантастика, бойовик, класичний та історичний детектив. Більша частина його доробку розрахована на дорослого читача, проте понад десять повістей написано для дитячої/юнацької аудиторії. Серед останніх і цикл детективних повістей «Гімназист».

До циклу входять три твори: «Гімназист і Чорна Рука» (2016), «Гімназист і Вогняний Змій» (2018), «Гімназист і Біла Ворона» (2019), об'єднані фігурою головного героя – сучасного київського підлітка Юрка Туряниці, який навчається в одній зі столичних гімназій і постійно потрапляє в якісь історії з кримінальним забарвленням. У розплітанні загадок йому допомагають старший товариш – приватний детектив Назар Шпиг і чотирилапий друг – бульдог Джентльмен. Авантюрно-пригодницькі лінії тісно